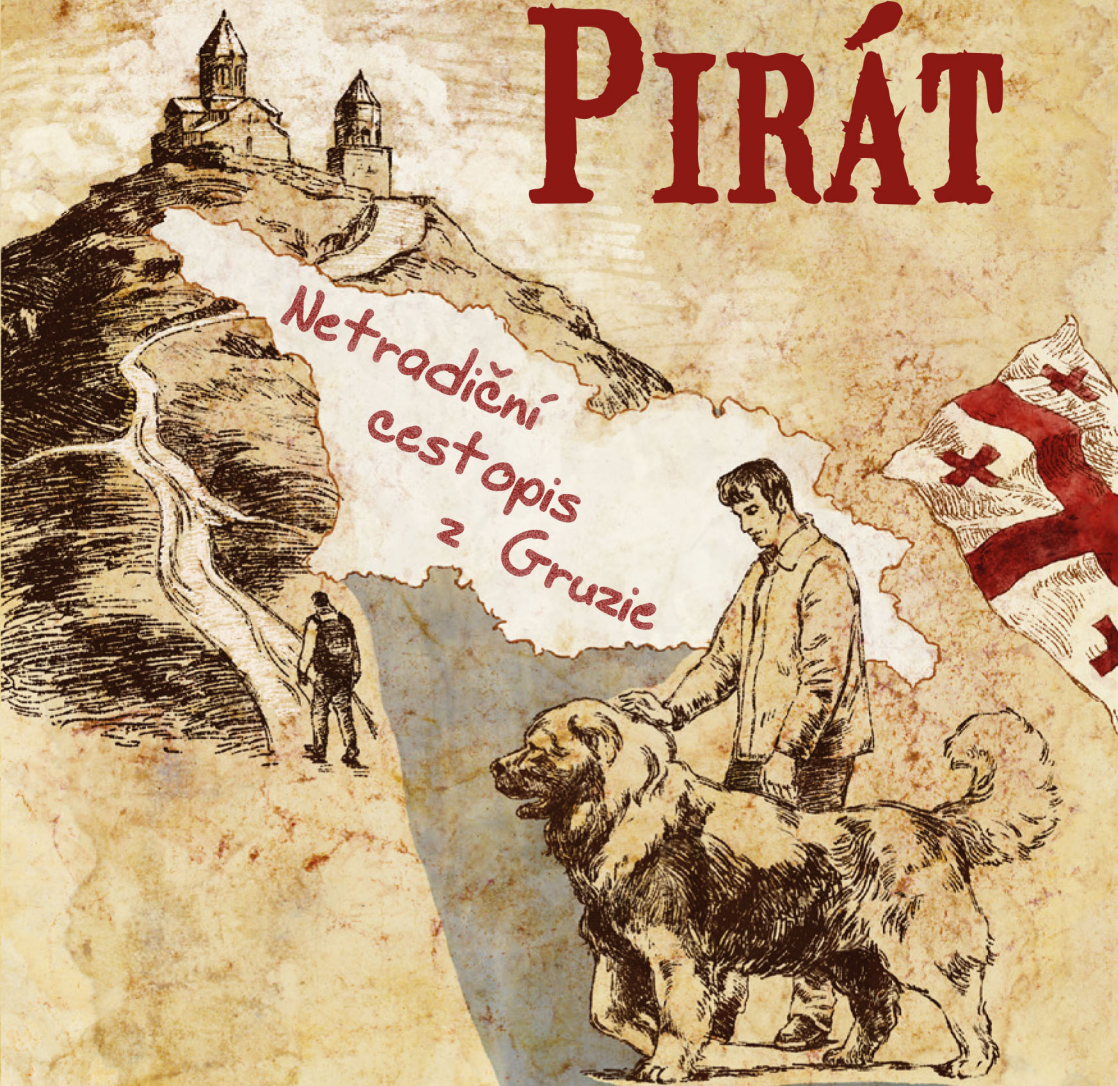

ŘÍKALI MU PIRÁT

Netradiční
cestopis
z Gruzie

Říkali mu Pirát

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

Martin Záruba

Říkali mu Pirát – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

ŘÍKALI MU PIRÁT

Netradiční cestopis z Gruzie

ŘÍKALI MU PIRÁT

Netradiční cestopis z Gruzie

Edika, Brno
2019

Říkali mu Pirát

Martin Záruba

Layout a sazba: Petr Klíma

Obálka: Victoria Duryagina (ilustrace), Dagmar Hajdajová

Jazyková korektura: Eva Cohornová

Odpovědný redaktor: Lukáš Cohorna

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Fotografie: Martin Záruba, Anna a Jan Ševčíkovi

© Martin Záruba, 2019

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-264-2710-0

ISBN e-knihy 978-80-264-2770-4 (1. zveřejnění, 2019)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2019 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 35 855.

© Albatros Media a. s., 2019. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA

Poděkování

Báře a Aničce,

za trpělivost, inspiraci a za to, že jsou.

Iraklimu,

za to, že mně otevřel dveře svého domu a přijal mě do své rodiny.

Nino,

za lekce gruzínštiny a pomoc při psaní knihy.

Matejovi,

za podporu mých pošetilých nápadů.

Sašovi B.,

za to, že mi pomohl otevřít oči i hlavu.

Kavkazským bohům,

za Akbarash z rodu Pirátova, dceru Akbara a vnučku vlkobijce Bučiho.

Celé moje české a gruzínské rodině.

Hledal jsem psy a našel jsem lidi.

Hledal jsem Piráta a našel jsem sebe.

Host je darem od Boha.
– gruzínské přísloví

Předmluva

My, Gruzíni, jsme tvrdí lidé. A gruzínština je tvrdý jazyk. Známe i něžná slova, ale ta se říkají jenom ženě v posteli, ne psům na dvoře.

– David, řečený Balů

11. prosince 2016

Procházím se po zahradě mezi kvetoucími ovocnými stromky, sleduji včely a těším se. Nevím na co, ani z čeho, ale je mi fajn. Lehko. Něco je divně, nepoznám co.

Je jaro? Léto? Možná. Možná ne.

Někdo se zastavil za plotem, jdu s ním hodit kus řeči, ale ani jeho nepoznávám. Povídám si, nevím s kým, směju se. Vzduch tak zvláště jiskří a bzučí.

Podvědomě tuším někde na zahradě Báru s malou Andulkou, co má vlásky jako med. Tak jí to říkáme a ona se z toho těší.

Přibíhají Fort s Toskou, hravě vrtí ocasy a mně se najednou obrací žaludek naruby. Takhle mi naposledy bylo, když jsem před lety v sibiřském Omsku poctivě prokládal české exportní pivo

ruskou vodkou, abych pak na hlavní třídě Vladimíra Iljiče Lenina zvracel do odpadkových košů. Být to za minulého režimu, zastřeli-li by mě na místě. Takhle jsem jen zapadl do bezútěšného koloritu města, odkud utekl jak těžký zbrojní průmysl, tak všechny krásné holky, které vám vyznají lásku a zvou k sobě na kvartýr právě za sklenici českého exportního piva. Něco je špatně.

Podzim? Zima? Možná. Možná ne... Proč to nepoznám?

Vzduch už nebzučí a barvy se rozpíjejí, jako kdybych něco hledal v kaluži vody. Chci to zastavit, nejde to. Chci, aby mi bylo ještě chvíli fajn a lehké.

Fort se štekotem odbíhá, Toska zůstává. A tak nějak zvláště si mě prohlíží. Úplně stejně, jako když jsme si ji před deseti lety přivezli. Náš první kavkazák. Naše princezna. Naše osudová.

Vždyť to bylo přesně tady. Tady na tom místě! Je stejná jako tehdy, oči jasné a bez bolesti, chytré a vyzývavě zvědavé, srst ještě s nádechem měkké štěněčiny, ani stopy po všech těch trápeních, kterými si prošla.

Jenže tehdy tu přece žádné ovocné stromy nebyly, nebyl tu ani Fort. Nemohl být.

Budím se. Ještě v polospánku mi tečou z očí slzy.

Venku zašteká Fort, podvědomě čekám, až se přidá Toska.

A pak mi to celé dojde. Všechno to byla lež.

Rozbrečím se.

Toska včera umřela.

* * *

Tři noci se mi o ní zdálo. Tři noci jsme se ve snech loučili.

Co mělo být řečeno, bylo řečeno. Uzavřeli jsme to.

Je třeba jít dál. Ale kam?

Únor a březen 2017

Mrazivá únorová noc, před brankou stojí záchranka. Jsou dvě hodiny ráno, tma tmoucí. Prořezávají ji jen chladné modré majáky, k brance se hrnou dva záchranáři v oranžových bundách. Je mi z toho všeho zima. Klepu se, ale je pro mě jednodušší mrznout venku, než být uvnitř v teple s Bárrou a Andulkou, co má vlasy jako med, i když právě teď spleené potem a horečkou.

„Kluci, mám tu kavkazáka, ale mám to pod kontrolou,“ rychle odemykám. Nic nemám pod kontrolou. Lžu a je mi to jedno. Ve vší panice jsem nedokázal najít pevný úvaz, a tak jsem Forta v rychlosti přikurtoval třesoucíma se rukama jen na obyčejné vodítko.

„Jestli začne vyvádět, tak k vám prostě nejdeme. To si nejdřív vyřešte,“ oznamují mi suše. Nezúčastněně. Profesionálně. Nechci nezúčastněnou profesionalitu. Chci slyšet, že se nic neděje. Že všechno dobře dopadne.

„Nebojte, je to v klidu, je přivázaný a vyvádět nebude. Pojdte rychle dovnitř,“ prosím a přesouvám se tak, abych stál pořád mezi nimi a uvázaným Fortem. Je mi jasné, že jestli se rozhodne přijít, přijde i s tím vodítkem. A že si neprijde pro pomazlení. Ještě před tím jsem si položil na dosah těžkou sekeru, protože ať se stane, co se stane, Fort tu noc přese mě prostě neprojde – dějí se důležitější věci.

Fort je vytočený, blikající majáky tomu moc nepomáhají. Vyje, cuká sebou.

Kolik asi vydrží zrovna tahle karabina? Takový malý kovový nesmysl a jak moc teď na něm záleží.

„Jdi do prdele, Forte. Musíme odvézt Andulku,“ povídám tiše. Slova dolují z krku jenom ztuha. Nejde mi mluvit. Napůl šeptám.

Není to dobré. Vím to. A není tu nikdo, kdo by řekl, že to dobré bude.

Fort se zklidňuje, a když odnášíme čtyřletou Andulku do sanitky, ani nemukne. To až když konečně pochopí, že mu jeho zlatovlasou Áju odvázejí, rozeřve se jako Tarzan a když ho konečně

pouštím z vodítka, zkouší přelézt dvoumetrový plot, aby se dostal za odjíždějící rychlou.

Sedíme pak spolu dlouho na schodech a díváme se tam někam, kde tušíme silniční zákruty pod vesnicí.

* * *

Pneumokok, to on nám málem sebral Aničku. Dobré se nekonalo. Špatné bylo brzy horší a horší ještě horší. Tenkrát jsem se začal v duchu modlit. Poprvé v životě. Prosil jsem, nabízel jsem výměnné obchody. Přišlo mi jednodušší se modlit než se nemodlit. Záviděl jsem těm, kteří mají víru.

Když bylo úplně nejhůř a nikdo si moc nevěděl rady kudy dál, vyprávěl jsem Aničce, že musí být statečná. Stejně jako její Fort. A stejně jako byla statečná její Toska. Vyprávěl jsem jí o psech, kteří jsou tak odvážní, že daleko za Černým mořem bojují v horách Kavkazu s divokými vlky a obrovitými medvědy. Nebojí se vůbec ničeho. A nikoho.

Tam daleko za mořem v horách... Jako v pohádkách. Byly to pohádky. Pohádky o zelených svazích plných zázračných bylinek a ovcí bílých jako sníh na Elbrusu.

A pak jsem slíbil, že až se uzdraví, jednoho z těch psů jí přivezu, a ten ji bude hlídat a chránit, aby se jí už nikdy nic zlého nepříhodovalo.

„Ale holčičku,“ šeptala obklopená přístroji na dětské JIPce.

Sliby se mají plnit. Musí. A plnit se mají i sny.

Přišel čas. Je třeba vyrazit do Gruzie.

KAPITOLA I.

Říkali mu Pirát

Je to válka.

Ne jako ta ze srpna roku 2008, kdy se ruské tanky zastavily 60 kilometrů od *Tbilisi*, v *Gori*, rodišti Josifa Vissarionoviče Džugašviliho, kterého zná celý svět jako ocelového diktátora Stalina. Tahle válka probíhá bez tanků.

Pro Rusy byl a bude *Čingis Chán* nebo zkráceně jen *Čingis*. Narodil se v roce 1985 v Kislovodsku v severním podhůří Velkého Kavkazu. Na území Ruska. Kavkazský pastevecký pes. Ruský pes.

Gruzíni ho znají jako Piráta a považují jej za svého. Narodil se Murovi a Belle, psům původem ze *Stepancmíndy* a jeho majiteli byli Gruzíni. Tarty, tak nazývají od přelomu 17. a 18. století psy, kteří je doprovázejí stovky let a jsou součástí jejich národní identity.

Zaregistrováním oficiálního standardu kavkazského pasteveckého psa s tím, že zemí původu je SSSR a záštitu nad plemenem převzalo Rusko, sáhli Gruzínům na hrdost. O to bolestivěji, že tehdejší představitelé gruzínské kynologie neprotestovali, Gruzíni přišli o svou pýchu bez boje. Národ, jehož historie je plná vzdoru a nepodvolení se pravidelně vykoupeneho krví, ztratil kavkazského pasteveckého psa úderem razítka. *Bum. Bum. Bumážka*. Je to paradox...

A Pirát? Pirát je jedna z kapitol téhle podivné války.

Pirátovi majitelé se z lázeňského Kislovodsku odstěhovali za lepším životem do Moskvy a Pirát se stěhoval s nimi. Už bez své rodné sestry, kterou utratili. Tak zlá byla.

Ale ani Pirát nepatřil mezi anděly. Rozhodně měl mnohem blíž do pekla než do nebe. Skončil uzamčený v pevném kotci, později ho v něm upoutali na těžký řetěz.

Skončil stejně jako bojovník proti démonům *Amirani*. To *Amirani* je v gruzínské mytologii bájným *Prométheem*, stejně jako řecký hrdina i on ukradl oheň bohům a za trest byl přikovaný ke skále přímo na hoře *Kazbegi*. Možná to byl zrovna některý z Pirátových předků, který podle legendy přicházel každý den *Amiraniho* okovy překusovat.

Stejně jako *Amirani*, i Pirát čekal na vysvobození z moskevského zajetí. V kohoutku měl přes devadesát centimetrů a vážil 108 kilogramů. Ale udává se i 140 kilogramů, které měl mít v době, kdy nebyl v kondici. Obvod nadprstí předních tlap prý dělal 28 centimetrů. A v podrážděných spáncích mu tepala krev skutečných vlkobijců, kteří ochraňovali jak stáda ovcí, tak celé vesnice před predátory.

Pirátův život je obestřený řadou příběhů a zkazek. Málokterý pes si říká o pozornost dokonce i desítky let po své smrti. Pirát byl jiný. Výjimečný. Šampion.

* * *

Když kavkazákovi sebereš svobodu, přeskočí mu – tímhle se řídí Gruzíni. Kavkazák – Tarty – je svobodný pes, kterému porozumí jenom svobodný člověk, dodávají.

Pirátovi byly čtyři roky a den za dnem se propadal hlouběji a hlouběji do šílenství. Bláznil a přeskočilo mu. Stal se z něj agresor, kterého se vlastní majitelé báli. Opakovaně je napadal, podle svědků se zničující brutalitou. Majitelé netušili, co si s tímhle potomkem obrovitých psů z *Kazbegi* mají ve svém moskevském azylu počít.

Díky společným přátelům se o jeho osudu doslechl Irakli Okrošidze. Vydal se do Moskvy, aby Piráta přivezl zpět do Gruzie. Tam, kam patřil. Ještě před tím ale prodal své čtyři feny, aby měl dost rublů na Pirátovo vykoupení z nedobrovolného zajetí.

Čtyři dny byl Pirát jako v deliriu. Vzдорoval, bojoval do posledního dechu. Kde u jiných psů stačila jedna tabletky na uklidnění, Pirát jich potřeboval dvacet. Potácel se jako opilý, sotva stál na nohách.

Čtyři dny trvalo, než uvěřil.

A pak ho Irakli Okrošidze odvezl k sobě domů do Kachetie a udělal z něj svobodného psa. A svobodný byl i v době, kdy se procházel po betonovém dvoře malého pavlačového domu v *Tbilisi*, který koupil Irakliho dědeček v roce 1942, a na jehož dostavbu pomohl Iraklimu svou výjimečností vydělat.

Právě tehdy se zrodila legenda.

Tahle kniha ale není příběhem Piráta.

Tohle je příběh hledání svobodných psů, kterým porozumí pouze svobodní lidé.

Takoví, kteří ještě dokáží počítat hvězdy na nebi.

Takoví, kteří se ještě dovedou těšit z přítomnosti svých přátel.

Takoví, kterým stačí k životu křupavý gruzínský chléb, přeslázená horká káva a trocha domácího vína.

Tohle je příběh hledání psů a nalezení lidí.

KAPITOLA II.

Taxikář, tvrdá stopka chinkali a Simon – ochránce psů

Ničemu se nedivit. A za nic se neomlouvat.

Dvě cenné rady, které jsem dostal v rámci přípravy na cestu do Gruzie. Věci se prostě dějí a dějí se správně. Tak proč všechno pořád rozpítvávat a utápět se v očividnostech?

Proto teď s Matejem pozorujeme na slabě osvětleném letišti artefakty sovětských časů v podobě vyřazených vojenských vrtulníků a letadel. Pomalu rolujeme k hlavní letištní budově a všechno tu má šedý nádech. Tím nejbarevnějším je gruzínská vlajka na ocase letadle, které nás přeneslo přes Černé moře a pokračovalo s námi další stovky kilometrů s *Kavkazem* na dohled.

Tbilisi nás vítá.

A společně s ním i řada taxikářů před halou.

„Padesát lari,“ potvrzují si navzájem cifru, když prvnímu z nich podávám zmuchlaný papír s adresou ubytování.

Vybrali jsme si pokoj přímo ve starém městě, jenom kousek od *Majdanu* – turisty oblíbeného náměstí –, stejně tak kousíček od sirných lázní nebo pevnosti *Narikala*. Prostě v centru všeho dění.

Padesát lari, padesát lari, rozbíhá se mi v hlavě kalkulačka. Je fakt, že za tuhle necelou pětistovku jsme si užili jízdu dosyta.

Připletli jsme se rovnou do podvečerní dopravní špičky, kdy se celým *Tbilisi* vinou hady koncových světel, ozývá se troubení a tím vším projíždějí policejní vozy, které se snaží dopravní zácpu rozpustit pomocí amplionů a vyhrožování těm, kteří jedou příliš pomalu, nebo dokonce hledají místo na parkování a blokují tak ty za sebou.

„Tohle je tu normální?“

„Tak tak, normální,“ přikyvuje taxikář, když jsme se zakousli do zdlouhavého popojíždění.

Normální, nebo nenormální. Všechno je jen otázka úhlu pohledu.

„Tohle bych nedal. Jsem rád, že nemusím jezdit po *Tbilisi*,“ udržuji povinnou konverzaci, když sleduji řazení v pruzích podle hesla, že kam se vejdou dva, vejdou se i tři, a když jsou tam tři, nějak se přece při troše dobré vůle vtěsná i čtvrtý a pátý. A že dobrá vůle tbiliským řidičům nechybí!

„Chceš jezdit? Chceš auto?“

„Ne. Nechci...“

„Můj bratr má půjčovnu aut. Dá ti dobrou cenu. Jak se jmenuješ?“

„Já jsem Martin a tohle je Matej.“

„Odkud jste, kluci?“

„Já z Prahy a Matej z Bratislavy,“ nemíním ho zatěžovat informací o existenci Kozích Hor a Staré Bystrice.

„Hej, Dimi!“ drží už taxikář u ucha mobil a vykřikuje mezi přestávkami na vyfouknutí cigaretového dýmu a odklepání svojí papirosky. „Mám tu dva kamarády. Výborní kluci! Jak že se to jmenuješ...? Jo, Martin a Matej. Jo, jo, mašinu chtějí. Zavolají ti a domluví se s tebou.“

„Počkej, my přece nechceme...“

„Jasně Dimi, domluveno!“ pokládá telefon zpátky na přístrojovou desku a vzápětí začne diktovat telefonní číslo. „Piš si. A zavolejte mu, určitě. Bude vás čekat. A napiš si ještě moje telefonní číslo, kdybyste potřebovali taxíka. A neboj, Dimi má dobré mašiny, čtyřkolky, dovezou vás všude. I do hor.“

To už se proplétáme jednosměrnými uličkami starého města a hledáme adresu, která podle všeho existuje jen v rámci instrukcí na *Airbnb* a na mapě, ale už ne v realu.

Betlemi 19. Betlemi 19. Betlemi 19!? Žmoulám papír s instrukcemi a společně s taxikářem kontroluji cedulky s popisnými čísly. Ulice souhlasí, ale ta devatenáctka bude zřejmě z Harryho Pottera. Možná se budeme muset rozběhnout přímo proti téhle cihlové zdi, stejně jako při hledání nástupiště 9 a $\frac{3}{4}$ na londýnském nádraží *King's Cross*.

„Tady někde v těch barácích to je. To najdete, já bych se tam dál už neotočil,“ loučí se s námi první Gruzín, se kterým jsme se dostali do kontaktu. Tedy když vynechám stevardky, které nám navzdory propagačnímu lákání letecké společnosti odmítli na palubě letadla nalít víno s tím, že jde o nealkoholický let a celníci na přepážce, kterou jsem svým našpřtaným koktavým „*Gamarjoba!*“ příliš neokouzli. Matej vytahuje domluvené bankovky a ze slušnosti přidává dvacet lari navíc.

Naše plány stojí na vodě. Trvalo několik měsíců, než jsme dokázali sehnat kontakty na lidi, které bychom mohli v Gruzii navštívit, a kteří by nás dokázali při našem pátrání po obrovitých psech z *Kavkazu* nasměrovat. A naše aktuální situace vypadá asi takhle:

„Vážený pane Modebadze, dovoluji si obrátit se na Vás s prosbou. Jsem velký obdivovatel kavkazských pasteveckých psů, gruzínského národního plemene. Rád bych se kvůli připravované knize setkal s vyhlášenými gruzínskými chovateli a viděl jejich psy. Získal jsem kontakt právě na Vás s tím, že Vy jste ten pravý, kdo by mi mohl pomoci.“

„Vážený pane Zárubo, rád Vám pomohu.“

„Vážený pane Modebadze, děkuji Vám. Je tedy možné navštívit chovatele Tarty a vidět jejich psy? Cestu bych naplánoval dle Vašich možností.“

„Dobrý den, Martine. Rádi Vám ve všem vyjdeme vstříc. Přijďte, kdy se Vám to bude hodit.“

„Vážený pane Modebadze, velmi děkuji za Vaši zprávu. Začínám plánovat cestu, přizpůsobím se Vaším termínovým možnostem.“

„Martine, ozvěte se mi před odletem, vše domluvíme.“

„Michaile, kdy by se Vám to tedy nejvíce hodilo? Uvažuji o říjnu.“

„Martine, všechno bude v pořádku, jen se mi ozvěte před tím, než přiletíte. To se domluvíme konkrétně.“

„Michaile, příští týden přiletíme s mým slovenským přítelem do *Tbilisi*. Můžeme se tedy s Vámi setkat? Moc rádi bychom Vás pozvali na večeři a domluvili se na dalším.“

„Martine, není problém, potkáme se.“

„Michaile, poslal byste mi, prosím, instrukce – kdy a kde se můžeme potkat?“

„Martine, až budete v *Tbilisi*, zavolejte mi a domluvíme se.“

„Michaile, raději bych se domluvil předem na místě a času setkání. Bojím se, že moje ruština po telefonu nebude stačit na domluvení schůzky. Kdy a kde se můžeme potkat, ať se na to připravíme?“

„Martine, zavolejte, až budete v *Tbilisi*.“

Jsme v *Tbilisi*. A vážně si neumím představit, jak si budu domlouvat schůzku ve městě, které neznám, a kde se mi názvy ulic slévají v jeden velký chaos. Příliš tomu nepomáhá ani latinka, která sice gruzínské písmo *mchedruli* přepisuje do stravitelnější verze, ale při naší neznalosti je úplně jedno, jestli se neorientujeme podle latinky nebo podle různě natočených rybářských háčeků.

Taxík odjel. Někde tady bydlíme, ale nevíme kde. Jsme v ulici *Betlemi*, někde tu má být číslo popisné 19. Ale prostě není. Potkáme se s šéfem jedné gruzínské kynologické organizace, který nás snad navede na chovatele kavkazáků, ale nevíme, kdy a kde. Máme žízeň, máme hlad a navíc zjišťuji, že taxikář odjel i s mojí oblíbenou baseballovou čepicí, kterou jsem zapomněl na sedačce. V celé ulici je tma, takže nemůžeme obdivovat ani místní dřevěné balkony a starobylé *karavanseraje* ještě z dob fungování hedvábné

stezky a celkově je to trochu cestovatelská depka. Ale takhle to prostě je a bývalo i hůř.

„Začíná to dobře, co?“ kývnu na Mateje, který mě gestem přivolává do proluky mezi dvěma domy. Co tam?

Tam je *Tbilisi!* Stovky světél, možná tisíce! Takže tamhle dole teče *Kura*, snažím se zorientovat. Tamhle je prezidentský palác a kousek za ním *Sameba* – obrovitá pravoslavná katedrála *Nejsvětější Trojice*, největší pravoslavný chrám v Gruzii a třetí největší na světě. Větší je jen katedrála Krista Spasitele v Moskvě, sídlo ruského patriarchy, a pak katedrála Svatého Izáka v Petrohradě.

Ve své hlavě načítám mapu. Tolik času jsem nad ní strávil a teď konečně dostává třetí rozměr. A zaplňuje smysly. Večerní chlad, vůně, to všechno dává dohromady trojrozměrné puzzle.

„Jsme tady, brácho,“ dochází mi. *Tbilisi* nás vítá. Tohle je Gruzie.

Co času jsme strávili nad plány a lahvemi bošácké slivovice, než jsme se odhodlali. A teď jsme tady. Čert vem taxikáře, neexistující ubytování, nejistotu v našich plánech.

„Mrkneme ještě tamhle a pak jdeme někam na pivo,“ uzavírám hledání pronajatého apartmánu.

A pak se stane zázrak!

„Haló!“ naklání se pár metrů od nás mladý kluk z balkonu. „Čekám tu na vás.“

Čeká na nás a mluví česky. Studoval v Praze, jak jinak. A teď tu čeká se svým kamarádem Sašou, který zrovna přiletěl z Moskvy a stejně jako my je v *Tbilisi* poprvé. Také se chystají na pivo. Ale ještě před tím je potřeba vyřídit pár věcí a předat klíče a ukázat, kde je na těchhle patnácti metrech čtverečních postel, kde gauč, kde pračka a kde kuchyňská linka. A že ty jediné dveře, které by měly vést do koupelny, vedou překvapivě do koupelny.

Jak později zjišťujeme, tohle je ve staré části města standardní. Malé apartmány jako pronájmy, které se v řetězci pronajímatelů dostanou až na Airbnb. Adresy úplně nesedí, protože svoje vlastní čísla popisná mají i domy v uzamčených dvorech nebo za hradbou zdí, kam nejde dohlédnout.

Měla by tu být Sally. S tou jsem všechno domlouval. Ale není tu, protože je v Maďarsku na studiích. A místo ní nás vítá její kamarád Niko, který za ni zaskočil. A podle všeho zaskakuje i v dalších apartmánech po celém *Tbilisi*, takže to působí, jako by Sally vůbec neexistovala. Nebo existovala jako najatá brigádnice, která řeší anglickou komunikaci se zájemci o ubytování na různých profilech.

„Mám prosbu,“ vytahuji znovu už značně umolousaný papír, na kterém mám poctivě vypsane všechny důležité informace.

„Zavolej, prosím, na tohle číslo a domluv nám místo a termín schůzky,“ vysvětluji naši situaci, zatímco Matej rozlévá všem čtyřem slovenskou slivovici. Přesně tu, která stála u plánování naší výpravy.

Nechce se mu, váhá, vysvětluje, že je průvodce a překladatel a že za takové nadstandardní věci musíme zaplatit. Až když slíbíme, že pokud dojde k nějaké formální schůzce, na které si nebudeme vědět rady a budeme potřebovat překladatele, dáme mu určitě vědět, teprve pak zavolá Michailovi a rozlouskne tak náš největší oříšek prvního dne v Gruzii. Teď už máme plán. Zítra v pravé poledne na *Avenue Davit Agmašenebeli*. Hned vedle policejní stanice, taxikáři prý budou vědět. Skvělé, aspoň nebudeme ztrácet čas. A máme si ohlídat cenu taxíku, ta bude pět lari.

„Ještě jedna věc,“ zastavuji toho podsaditého kluka ve dveřích. „Taxík z letiště sem. Kolik stojí? I s dýškem nás stál sedmdesát lari.“

Vytřeští oči, pak se rozesměje: „Musíte smlouvat! Já jezdím z letiště za patnáct lari.“

Jsme prostě česko-slovenské kavky. A jako takové zamykáme apartmán a vyrážíme na *Majdan* do víru gruzínské metropole.

Na pivo.

Majdan je tím, čím je Staroměstské náměstí v Praze. Právě tady dáte za kávu až patnáctkrát tolik co u stánku o pár ulic dál. Tady koupíte suvenýry, kyčovitě magnetky na lednice, *čurčhelu* – řecké ořechy navlečené na niti a namočené v husté šťávě z rozvařených vinných hroznů. Prostě barvotisková Gruzie lákající na červené

víno, jídla známá z turistických průvodců a vidinu nočního života, který se přelije v ráno. Je tady i noční klub s ukrajinskými tanečnicemi, kam nás právě teď lákají na pivo zdarma. Hlavou mi bleskne rychlá vzpomínka na to, jak jsem před patnácti lety skončil v Paříži díky stejně lákavé nabídce v nočním klubu nedaleko Moulin Rouge s jedním nožem nedbale opřeným mezi mými žebry a druhým mířícím mi na krk. Pivo zadarmo se ve světě nočních klubů vždycky nebezpečně prodraží.

„Pojď se radši najíst,“ houknu na Mateje a vydávám se do okolních uliček najít nefalšovanou gruzínskou kuchyni.

Chinkali, chačapuri, šašlik... A do toho neóny tady, neóny tamhle. Jsme přímo uprostřed pasti a ta se chystá každou chvíli sklaptopnout. Poprvé během našeho pobytu se touláme po okolí *Majdanu*, luštíme jídelní lístky a řešíme, kde si sedneme na naše první gruzínské jídlo. Musí to být něco extra. Něco nezapomenutelného. Něco, co naplní naše očekávání. Hledáme Platónovu ideu gruzínské kuchyně.

Volba padá na *Restaurant no. 21*. Červený neon osvětluje ústí úzké uličky vydlážděné kočičími hlavami a únava z cesty si vybírá svou daň. Už se nám nechce hledat dál. Působíme tu, jako kdyby šlo o natáčení volného pokračování *Světáků*, jen nám chybí třetí do party. Ale i ve dvou to zvládneme sehrát docela obstojně.

Objednáváme kuřecí vývar, masové *chinkali*, sýrové *chačapuri*, zeleninový salát, kousky masa v omáčce připomínající guláš. Prostě hostina pro dvě kavky s tím, že nic nevypadá tak, jak by podle knižních průvodců mělo, nicméně ani to mě nedonutí opustit světácký poker face. O ten přijdu až při prvním *chinkali*.

S odstupem dalších cest do Gruzie, které přišly po první výpravě (o které je tohle vyprávění), se mohu přiznat, že miluji *chinkali*. A jestli mi něco připomíná Gruzii, jsou to právě tyhle knedlíčky plněné mletým masem, sýrem, hříby a bylinkami, případně i masem malých ptáček, které se loví v Kachetii. Miluji ten pocit, když vezmu do ruky ještě horký knedlíček, zakousnu se do něj a jako první z něj opatrně vysaji šťávu. A když nakonec odložím tvrdou

stopku na talíř, aby bylo na první pohled jasné, kdo jich snědl víc. Mám rád i to gruzínské fanfarónství, když dojde na hru podobnou kámen – nůžky – papír, kdy poražený sní *chinkali*, a hraje se tak dlouho, dokud nejsou mísy na stole prázdné. I bohatýrské historky, kdo zvládl na posezení spořádat víc *chinkali*.

Osobní rekordy jsou často až neuvěřitelné. Tak třeba takový Gigi, se kterým jsem se v Gruzii poznal mnohem později.

„Dvacet šest!“ chlubil se mi tehle padesátikilový kluk, když jsem patnáctým *chinkali* ustanovil svůj osobák a nedovedl si představit, že ještě někdy budu chtít *chinkali* vidět, natož jíst. Ten Gigi, který neustále sní o návštěvě Prahy a českém pivu a během jedné strmé cesty do *monasterie* v *Gergeti* si mě dobíral, že zatímco on je horský kamzík, já se ploužím a funím jako medvěd.

Přímo v *Tbilisi* jsou specializované restauranty, kde nedělají nic jiného než *chinkali* a ty si v ničem nezadají s těmi domácími. Tak jako třeba podnik *Marto Thinkali* nedaleko *Saarbrückenského mostu*. Ale v takovém restaurantu jsme při své gastronomické premiéře s Matejem nebyli. Byli jsme v turistické pasti a já navíc cítil, jak se mi hrne krev do obou spánků a pak i do očí. Bylo mi hodně zvláštně. Fakt hodně zvláštně.

To ten můj jubilejní první *chinkali*...

Chinkali, do kterého jsem se světácky zakousnul a knedlíček plný vařící směsi si strčil hltavě na dvě sousta do úst. Takhle nějak to přece místní dělají, ne? Mám opařená ústa a nemůžu se nadechnout. Plíce mě bolí, jako by měly každou vteřinou explodovat. To ta tvrdá stopka, která měla zůstat na talíři, a místo toho se mi šprajcla v krku. Snažím se upozornit Mateje na mojí nekomfortní situaci a očima prosím o pořádnou ránu mezi lopatky. Ten se ale zrovna zaobírá zeleninovým salátem a pochvaluje si výrazně rajčatovou chuť gruzínských rajčat.

Umřu. Teď a tady. Vím to.

Ještě mě napadne, jak je směšné udusit se *chinkali* během prvních dvou hodin strávených v Gruzii a pak to ztvrdlé těsto najednou povolí a já se konečně svobodně nadechnu.

„Chutná?“ věnuje mi konečně Matej pohled.

„Ty vole, Mateji. Já jsem právě málem umřel a ty mi tu vykládáš o rajčatech!“

„Nepřeháněj.“

„Já nepřeháním. Málem jsem teď umřel! Víš, jak by se ti to blbě vysvětlovalo u nás doma? Žes mě nechal udusit se v restauraci knedlíčkem?!“

„Nech už toho. Zaplatíme a jdeme na to pivo.“

Blíží se půlnoc, ale to nočnímu životu nevadí. Sedáme na vyvýšenou terasu restaurace přímo na *Majdanu*, pozorujeme turisty, kteří se pod námi fotografují u nápisu *I love Tbilisi*, tipujeme, na kolika selfíčkách se v pozadí objevíme a je nám moc fajn. Všechno tu máme jako na pohlednici. Za mostem přes řeku *Kuru* je jezdecká socha krále *Vachtanga I. Gorgasaliho*, bez kterého by *Tbilisi* nebylo *Tbilisi*, protože to byl právě on, kdo sem v pátém století přesunul hlavní město z nedaleké *Mcchety*.

Někde nad hlavami nám putují nasvícené kabinky lanovky, které míří od řeky do své horní stanice u pevnosti *Narikala*. Tam nahoře je i monument *Kartlis Deda – Matka Gruzie*. V pravé ruce drží meč, v levé pak pohár s vínem. Nic nevypovídá o charakteru Gruzínů tolik jako tahle dvacetimetrová socha z lesklého hliníku.

Nepřátelům válku, přátelům vřelou pohostinnost.

Nic mezi tím. Každému se dostane přesně toho, pro co si do Gruzie přišel. A my přijeli za psy – a tak tu máme psy.

Bez rozmýšlení odsunu masivní židli u stolu na terase, v duchu počítám všechny nasvícené chrámy, které odsud vidím a nevšímám si tak psů, kteří leží stočení do klubíčka jak pod židlemi, tak pod stolem. Málem na jednoho šlápnu a druhého téměř přiřazím židlí ke zdi restaurace. Líně zvednou hlavy, drobná fenka si dojde pro podrbaní. Během pár minut tu mezi stoly pobíhá smečka šesti docela slušně narostlých psů, kteří ignorují vyhrožování obsluhy, a naopak se docela zostra pouštějí do tří Turků sedících ob dva stoly od nás, kteří se je snaží zahnat rozmáchlými gesty a vyčítavými výkřiky směrem k číšníkovi. To už je tu ale Simon.

„Jsem Simon, ochránce pouličních psů,“ představuje se nám osmiletý kluk s kapucí na hlavě a očima tmavýma tak, že připomínají černou díru, ve které se dá tak snadno ztratit.

„Kup si!“ vnučuje nám obratem růží, zatímco jeho čtyřnozí bodyguardi čistí prostor na terase a s divokým vrčením nabíhají na každého, kdo v tu chvíli zkusí projít přes náměstíčko.

„Simone, růží? Vidíš, že tu sedíme dva chlapi, ne?“

„Tak kupte růží dámám,“ nedá se a suverénně se přiblíží k vedlejšímu stolu, u kterého sedí dvě ruské turistky. Nikdo jiný už po řádění Simonovy smečky na terase nezbyl. Omluvně na Rusky mrknu, že květiny necháme na jindy a přivolám Simona zpět.

„Pojď mi to vysvětlit. To jsou tvoji psi?“

„Nejsou, to jsou psi ulice, ale mám je rád a oni mají rádi mě. Když se tu objevím, vždycky se ke mně přidají a doprovázejí mě, aby se mi nic nestalo. Když si koupíte růží, koupím jim za to žrádlo,“ zkouší to znovu.

„Tady máš na psy žrádlo a růže si nech,“ podávám mu bankovku.

„Tohle je Johnny,“ usměje se a přivolává největšího raubíře.

Sedíme v *Tbilisi* na pivu v jednu ráno s osmiletým prodávčem růží a obklopuje nás smečka psů, která vyhnala přímo ze *Majdanu* všechny, kteří tudy zrovna ještě měli cestu. Zbývá už jen pár taxikářů v zaparkovaných vozech a pár posledních hostů, kteří se přesunuli do bezpečí vnitřku stylové restaurace. Chtěli jsme vidět pořádné kavkazáky a místo toho nás tu ohrožuje smečka pouličních podvraťáků, pro které možná nebude vzteklna zase tak neznámý pojem. Podíváme se s Matejem na sebe a pak se oba jako na povel rozesmějeme.

„A co ty tu vůbec děláš? Neměl bys už spát?“

„Musím prodat ty růže,“ máchne Simon pugétem, až mám strach, že nás zasypou okvětní lístky jako v romantické komedii.

„Pracuju. Pomáhám vydělat na nájem. Vidíš? Tamhle mám sestru!“ ukazuje na mladou dívku, která přichází se stejným pugétem růží, jako má on.

Ta mu vynadá kvůli psům, dojde se omluvit do restaurace, pak znovu vynadá Simonovi a po chvíli se už společně vydávají na další cestu dlážděnými uličkami, kde to v barech a vinárnách pro turisty bude ještě nějakou dobu obstojně žít. Johnny si nás ještě chvíli zkoumavě prohlíží, pak se vydá po stopách Simona a zbytek psí tlupy s ním. Dění na *Majdanu* utichá.

Dopíjíme a jdeme znovu hledat *Betlemi 19*.

KAPITOLA III.

Příběh černobílé fotky, lidský rentgen a dům plný psů

Rána v *Tbilisi* jsou dlouhá. Tak dlouhá, že se líně překlopí v dopoledne a teprve tehdy nastává ten pravý čas na snídani. Hodiny se táhnou jako hustý sirup, není kam spěchat. V okolí *Betlemi* se otevírají první *magazíny* s potravinami, a zatímco Matej vyráží na nákupy, dávám se pozvolna dohromady po gruzínském pivu a slovenské slivovici.

Včera večer toho bylo moc. Ne alkoholu, ale těch dojmů! A srovnat si všechna očekávání s realitou ještě chvíli potrvá. Je to jako kocovina. Ale příjemná kocovina, i když i tuhle je třeba zahnat práškem na bolení hlavy. Znovu je to tady. Takové to cestovatelské chvění, které mě vždycky rozvibruje. Pocit, že i taková cesta pro snídani se stává dobrodružstvím. A co teprve snídaně samotná!

Gruzie leží na předělu Evropy a Asie. Geograficky i mentálně. V něčem evropská, v něčem asijská. Přesně tak se to říká. Když se ale zeptáte Gruzínů, kam patří, jen se ušklíbou. Tohle není Evropa, tohle není Asie. Tohle je *Kavkaz*!

Kavkaz má svoje. Svoji atmosféru, svoje pravidla. A *Kavkaz* je i tady. V *Tbilisi*. Tolik věcí máme před sebou. Čeká nás velký den. Den D. Náš den D.

Dobrých třicet let stará fotka. Černobílá, nekvalitně naskenovaná. Co nekvalitně, trestuhodně mizerně! Díky nízkému rozlišení doslova rozkostičkováná. Ale tam někde mezi těmi pixely je v pokleku stíhlý elegant v obleku s uhrančivýma očima a havraními vlasy. V náruči drží dvě štěňata. A společně s ním pózuje mohutný pes, otec štěňat.

Tenhle archivní obrázek mě provází celou řadu měsíců. Tak dlouho, že se mi vypálil na oční pozadí. Kdyby mi fungovala spojnice oko-ruka a uměl jsem kreslit, mohl bych tuhle fotku dělat jako reprodukci stále dokola. Tak moc ji mám nakoukanou. Jednou si ji pověsím doma na zeď. Černobílou, rozmazanou. Abstraktní umění, které mě posadilo do letadla a donutilo sehnat učebnici gruzínské gramatiky.

Ten pes je legendární Pirát. A tím černovlasým elegantem Irakli Okrošidze. Tihle dva spojili kdysi v bezútěšné Moskvě své osudy a o nějakých třicet let později rozhýbali i ten můj. To kvůli téhle fotce jsme vlastně tady. O Pirátovi jsou známy jen útržky a já se chci dozvědět co nejvíc. Stejně tak o psech, kteří bojovali na *Kavkaze* s vlky i medvědy. Je to jako z pohádek o bájných stvořeních, ale i kvůli těm pohádkám jsme tady.

Bylo to na jaře roku 2017, kdy jsem si vyměnil první zdvořilé maily s Michaiilem Modebadzem.

„Představím vám přítele, který se věnuje čistě původním krevním liniím Tarty. Jmenuje se Irakli Okrošidze,“ slíbil v jednom z nich.

Irakli Okrošidze...

Ano, Irakli Okrošidze z černobílé fotky. A s ním Pirát, pětinasobný šampion Gruzie. Přesně tak se to píše ruskými *bukvami* na tom starém snímku.

Znělo to jako požehnání. Znamení. Už od začátku nám štěstí přeje, protože tohle přece nemůže být náhoda. Možná už dnes se potkáme s Iraklim Okrošidzem a on nám bude nad gruzínským čajem vyprávět o Pirátovi. Nad stejným černým čajem, který teď

louhujeme v erárních porcelánových hrnečcích, a ke kterému přikusujeme plněné sladké taštičky.

Ulice starého města vypadají úplně jinak než v noci. Toulaví psi se povalují líně mezi zaparkovanými auty a jsou líní dokonce i zvednout hlavu, když někdo prochází kolem nich. Každý z nich má ucho prošpikované knoflíkem na znamení, že byl odchycen, vykastrován, naočkován a znovu vypuštěn do ulic metropole. Ulice jsou prázdné, život se zastavil a oddechuje před další noční šichtou. Zastavujeme se v kavárně, prohlížíme si barevné dřevěné balkony a terasy okolních domů. Některé slouží jako levné hostely pro turisty, další jsou na prodej. A pak už míříme dolů z kopce na *Majdan*, ten se stává naším centrálním bodem. Chceme na *Avenue Davit Agmašenebeli*. K policejní stanici.

„Patnáct lari,“ oznamuje první taxikář.

„Ne,“ odvětim, když přibuchuji dveře spolujezdce, které mi užuž otvírá a zve nás gestem, abychom se posadili. Před námi stojí osm taxiků, jeden z nich přece musí vyjít. Přece tu nebudeme zase za kavky.

„Patnáct lari,“ usmívá se druhý řidič, když mu podávám lísteček s adresou.

„Ne.“

Přicházíme ke třetímu taxikáři, znovu předávám lísteček s adresou a rovnou mu oznamuji: „Osm lari.“

„To je málo...“

„Osm lari.“

„Dobře, sedejte.“

Jeden kilometr po *Tbilisi* rovná se jedno lari. Tak nám to aspoň vysvětlili místní. A že lepší než smlouvat, je rovnou oznamovat, protože důstojný muž nesmlouvá – ztratil by tvář. Ale víme my, jak daleko je to na *Avenue Davit Agmašenebeli*? Máme tam být přesně ve dvanáct, teď je něco kolem půl dvanácté. Sleduji cestu a s nervozitou vnímám houstnoucí provoz. Zatím to vypadá, že hned na první schůzku dorazíme pozdě.

Přesně v mém stylu.

Šofér se co chvíli pomodlí. Dojde mi to až po chvíli, když míjíme další pravoslavnou kapli a on znovu pustí pravou rukou volant. Nezvládám kaple a chrámy počítat, tolik jich je, místo toho se snažím zorientovat, kde jsme a kam asi tak jedeme. Vyrazili jsme na lehkou, bez plánů.

„*Svatý Jiří, vidíš?*“ drbne do mě taxikář, na další křižovatce ukazuje malý kostelík. „Jako já. Já jsem totiž Giorgi, víš?“ usmívá se a znovu se pomodlí.

Svatý Jiří, patron Gruzie. To po něm má své jméno pocházející z ruštiny. Gruzínsky Gruzie byla, je a bude *Sakartvelo*.

Jsme na místě. *Avenue Davit Agmašenebeli* je široká prosvětlená třída, která se během několika stovek metrů mění v pěší zónu plnou kaváren, restaurací a stylových obchodů. Není tu nouze o vodní dýmky a mladé Turky, kteří vrážejí letáčky do rukou každému, kdo projde kolem. Staří Gruzíni sem chodí neradi.

„Vidíš?“ ukazuje mi Giorgi dům, v domě osvětlené okno s chladnou září televizoru. „Takhle se tu dřív žilo. Bydleli tu lidé, spokojeně koukali večer na televizi a byli se svou rodinou. Prostě normální život, rozumíš? Pak přišli Turci, skupili jeden dům po druhém a lidé odešli. Jsou tu jen obchody a restaurace. Řekni mi, co je to za dobu, když Turkům a Arabům patří půlka *Tbilisi*?“

Mlčím, nevím, co na jeho řečnickou otázku odpovědět. Policejní stanice je na druhé straně, ještě v místech, kam turistický ruch nedorazil. Jsou tu parky schované ve dvorech domů, muzea, kino Apollo, je tu i McDonald's.

Už si zvykáme i na to, že pečlivě schraňované adresy jsou spíš orientační, protože v reálu jsou na nic, nepřekvapuje nás proto, že jsme zřejmě na správném místě, ale udané číslo popisné nikde. Neexistuje.

„Dobrý den, Michailo,“ vytáčím naši gruzínskou spojku a kontroluji čas. Je dvanáct deset. „Omlouvám se za zpoždění. Jsme tady, ale nevím, kde vás najdeme.“